

4.

A világ ura és a hitelezők

„Változtatnia kellett rejtekhelyét éjszakáról éjszakára, és jó pénzért kénytelen volt megváltani magát a felkutatására küldött nyomozóktól.”

„Hitelezői nem akarták elengedni, de ő kezesek útján elhárította őket, és szokással-jogrenddel ellenkezve elutazott.”

Suetonius: Caesarok élete – Julius Caesar

A taberna igazán nem volt nagy, szerényen húzódott meg a város rejtekében. Kint az utcán nyüzsgött a lassan birodalommá váló Róma népe.

Az öreg boltos kilesett az ajtón, és az embereket figyelte. Mennyi ember, mindenki csak saját magára figyel, csak saját magát tartja fontosnak, csak a saját ügyeivel törődik: senkit sem érdekel, hogy a hazája éppen köztársaság vagy királyság, hány provinciát hódított már meg, hogy éppen most ki

vezeti az államot, s kit kell szidni az emelkedő áráért és a rossz közbiztonságért. Ez nem volt nép, inkább csak népség, mintha csak a véletlenek sorozata formált volna a hét dombra épült városból egy birodalmat.

Már senki sem hisz a régi istenekben, és még nincsenek új eszmék, amelyek pótolnák azokat. Egyetlen ember van ebben a nyüzsgő metropoliszban, aki képes lenne változást hozni, de még ő maga sem tudja ezt magáról. Csak menekül a városon keresztül, furakodik a tömegben, és azt lesi, hogy nyomába értek-e üldözői, hol van egy sikátor vagy zug, ahová el tudna bújni előlük...

A boltos tudta, hogy percek kérdése, és vendége megérkezik. Résnyire kinyitotta az ajtót, és a bolthelység hátsó falához húzódott az árnyékba. Hamarosan rohanó léptek zaja sejlett ki a tömeg morajlása mögül, az ajtó kivágódott, és egy elegáns öltözetű fiatalember ugrott be a boltba. Magára csapta az ajtót, majd lélegzetvisszafojtva kilesett az ablakon. Megkönnyebbülten felsóhajtott, hogy átmenetileg megmenekült az üldözőitől.

A boltos előlépett az árnyékból, és udvariasan köszöntötte a vendégét:

– Ave, Caesar! Már régóta vártam.

A fiatalember azonnal felpattant:

– Mi ez, csapda? Ha magát is az apósom bérelte fel...

– Megnyugtathatom, nem állok kapcsolatban a főparancsnok úrral.*

– Akkor a hitelezőim?

– Biztosíthatom, hogy nem kaptam megbízást egyetlen coactorestól sem. És mielőtt kérdezné, nem is Nicomedes király megbízottja vagyok, aki igazi görögös vendégszeretettel fogadta uraságodat, ami azonban a közvélekedés szerint nem fér össze a még érvényben lévő római erkölcsökkel.

– Akkor mit akar tőlem?

– Ha megengedi: inkább fordítva tenném fel a kérdést: mit akar ön tőlem?

Késésgbeejtő helyzete ellenére a fiatalember felnevetett:

– Egy kis nyugalmat, kérdések nélkül.

– Ezt kérdés nélkül is megadhatom, nálam mindenki menedékre talál, akit üldöznek. Én inkább az iránt érdeklődnék, hogy mit szeretne elérni az életben. Mi lenne az, ami boldoggá tenné?

Caesar kilesett az utcára, és csak utána válaszolt:

– A legnagyobb vágyam egy olyan ruha, amiben nem ismernek fel.

– Legyen bátrabb! Maga a merészségéről híres, és megelégedne egy használt tógával? – noszogatta az öreg.

---

* Lucius Cornelius Sulla, római diktátor, akinek lánya, Cornelia Iulius Caesar első felesége volt

– Akkor azt kívánnám, hogy az üldözőim ne érjenek utol.

– Egész életében csak menekülni szeretne?

– Furcsa kérdéseket tesz fel... Csak nem egy önkéntes augorhoz van szerencsém? Netán egy pontifex lenne?

– Legnagyobb sajnálatomra, nem: én nem megjósolom a jövőt, hanem segítek alakítani. A pontifex címet inkább meghagynám magának. Gondolkodjon egy kicsit nyugodtan, mi az, amit igazán szeretne.

– Jó lenne megszabadulni minden adósságotól.

– Nézzük, már közelítünk. Más szóval, szeretne szabad lenni?

– Igen, mert csak a szabad ember tud uralkodni.

– Ha szabad megjegyeznem: aki uralkodik, sohasem szabad. Minél nagyobb hatalomra tesz szert valaki, annál kevésbé szabad. Először csak az orvgyilkosoktól fél, aztán a lázadóktól, végül a félelem annyira eluralkodik rajta, hogy egy korty vizet sem tud nyugodtan meginni.

– Ha én uralkodó lennék, másképpen csinálnám: nem venném körül magam testőrökkel, bárki odajöhetne hozzám. Inkább az életemet veszítsem el, mint az emberek bizalmát, akikért küzdeni akarok.

– Még akkor is, ha a lelke mélyén tudni fogja, hogy a legjobb barátai láznak fel, a fia az életére tör, a legodaadóbb szerelme is csak kihasználja?

– Ha ezen az áron elérném a célt, amit magam elé tűztem...

Az öreg boltos megvonta a vállát:

– Attól függ, mit szeretne elérni. Esetleg Róma királya akar lenni?

– Nem, annál többre vágyom. Én Caesar akarok lenni.

– Szeretné önmagát megtalálni? Akkor inkább Akháját javasolnám, ott a filozófusok semmi mást sem tesznek, csak önmagukat keresik.

– Nem, félreértett. Én nem akarok senkihez sem hasonlítani, én azt akarom, hogy hozzám akarjon hasonlítani mindenki. Ha arra gondolok, hogy Nagy Sándor az én koromban már útban volt a világuralom felé, sírni tudnék. Én mit tudok felmutatni az életemben? Hitelezők hadát, pletykákat, amiken jól röhögnek a vacsorákon, még a családom sem becsül semmire. Olyan akarok lenni, mint ő! Korlátlan hatalommal.

– És mit szeretne korlátlanul uralni? Rögtön az egész világot?

– Lényegtelen. Inkább lennék első a lerombolt Kártágóban, mint második Rómában.

– Nos, értem... – jegyzetelt valamit az öreg egy pergamendarabra. – Szabad megkérdezni, ha megszerezné ezt a korlátlan hatalmat, mire használná?

– Törvényt és békét adnék Rómának, hogy mindenki biztonságban élhessen. Kiterjeszteném a

határait, és egyesíteném a barbárok erejét, Róma erkölceit a kelet bölcsességével. Olyan birodalmat hoznék létre, ami a világ végezetéig fennáll.

– Nem akar túl sokat egyszerre?

– Akkor legalább az alapokat akarom lerakni, amire az utódaim építkezhetnek. Ehhez azonban az kell, hogy legyőzhetetlen legyek, hogy se a politikában, se a háborúban ne kerekedjék fölém senki.

– Ha javasolhatnám, ezt azért érdemes lenne megfontolni. Ismertem egy királyt, aki azt kérte, hogy minden csatában legyőzhetetlen legyen, ahogy az ön példaképe, Nagy Sándor is. Teljesült a vágya, minden ellenségét legyőzte, csak végül egyedül maradt, mert minden katonája meghalt a harcban. Az ő neve is fogalommá vált: „pürrhoszi győzelem”, szokták mondogatni. Valóban ezt szeretné?

A fiatalember elgondolkodott.

– Nem, de a korlátlan hatalomhoz mindenképpen ragaszkodom, hogy meg tudjam valósítani a terveimet.

– Akkor is szeretné a korlátlan hatalmat, ha mindez illúzió?

– Hogy lehet a korlátlan hatalom illúzió?

– Mitől hatalmas egy uralkodó? Attól, hogy akik támogatják, erősek, s minél erősebbek a támogatói, annál nagyobb a hatalma, de annál jobban ki is van szolgáltatva nekik. Mindegy, hogy a hatalom a patríciusokra, a hadseregre vagy a pénzemberekre támaszkodik, nem számít: bármilyen szemtelenül

is hízelegnek az uralkodónak, ki vannak szolgáltatva nekik.

– Ez lenne a hatalom ára?

– Igen.

– Akkor vállalom.

Az öreg mosolyogva bólintott.

– Akkor ön lesz a világtörténelem leghíresebb uralkodója, korlátlan hatalommal, mert belátja, hogy a hatalma nem korlátlan.

– Esetleg kérhetek még valamit? – nézett a fiatalember az öregre.

– Parancsoljon, ha módomban áll, örömmel teljesítem.

– A hitelezőim. Szükségem lenne néhány zsák sestertiusra, hogy békén hagyjanak.

– Legnagyobb sajnálatomra, az adósságai kifizetése lehetetlenné tenné, hogy megszerezze a vágyott hatalmat.

– Ezt nem értem...

– Gondoljon bele, mi történne, ha most egyszerre visszafizetné minden adósságát: itthagyná Rómát, és élné békében a vidéki patríciusok nyugodt életét. Ha azonban új hiteleket vesz fel, akkor előbb-utóbb annyi adóssága lesz, hogy a hitelezői is belátják, azt közemberként sohasem tudja majd visszafizetni, ezért támogatni fogják, hogy megszerezze a Birodalomban a főhatalmat, abban bízva, hogy a korlátlan erőforrások elegendők lesznek a visszafizetéshez.

